

ŻEWĠ IMPERI

Kien għadu kemm għalaq tletin sena. Il-ħajja kienet tid-hirlu kollha tlellix u dija, kollha xewqat u tama. Izda dik il-ħabta kien hemm bħal tqanqila kbira f'pajjiżu. Kienet sejra ssir gwerrama' art oħra bil-wisq akbar minn tiegħu. Gensu ried jikber, ried jimraħ, ried ikollu artijiet akbar fejn iġiħ. U l-qlub kienu mqanqila u l-uċuħ ħomor bil-qilla. Imbagħad, darba waħda fil-għaxija, sab ruħu ġo misraħ mimli nies li kienu jisimgħu l-kelma ta' bniedem li kienet tqajjem u tħegġeg il-qlub. Kien hemm kontijiet qodma x'jiħħallsu, kien hemm tebgħa qadima li kien jinħtieġ tithassar meta eluf ta' żgħażaġħ bħalu sfaw meqruda għal kollox f'dika l-art imbiegħda. Dak il-ħin ra l-folla ċċapċap, tgħaqqad il-ponnijiet u xxejjer il-bnadar bil-lwien ta' pajjiżu; u ħass qalbu tingħafas u d-demmm kollu tal-vini tiegħu tielagħ għal rasu. Imbagħad huwa wkoll xejjer idejħ, għaqqad il-ponnijiet u għajjat mal-folla. Il-ħegġa kollha ta' żgħożitu ħassha dak il-ħin tmexxiħ għal xi mkien li ma kienx jaf fejn qalb dik il-ħamba u tmewwiġ qawwi tan-nies. Għaliex ma kellux jitlaq huwa ukoll għall-gwerra? Għaliex ma kellux jagħti ħajtu għal pajjiżu kif tawha mijiet ta' żgħażaġħ qablu, kif eluf ta' oħrajn kienu sejrjn jagħtuha issa?

Għadda dak il-lejl bla ma qagħad jaħseb ħafna. Imbagħad filgħodu, ġera għal wara bieb ta' palazz kbir, minsuħ f'nofs ta' pjazza, daħal ġewwa, u wara li fetħulu bieb ċkejken, sab ruħu quddiem uffiċjal jikteb fuq mejda ħadra.

- Inti trid tmur minn rajk għall-gwerra? staqsieh l-uffiċjal.

--Iva, wieġeb iż-żagħżuġħ fil waqt li talli: 'l fuq it-troffa tax-xagħar li kienet niżlitlu fuq ġbinu. Imbagħad ta l-aħħar tis-lima lil ommu, lil missieru, lil ħutu u fl-aħħarnett lit-tfajla samranija li lilha kien ħalef imħabba ta' dejjem f'kemm il-lejla ta' żgħożitu. Wara li taha l-aħħar bewsa fuq ġbinha u rassha l-aħħar darba ma' qalbu, wegħedha li l-ebda qawwa ma tista' tifirdu minnha u tħassar il-ħolma sbejħa li ħolmu f'żgħożithom Imbagħad telaq għal għonq it-triq. Tala' fuq vapuri u ferroviji u ra kemm il-pajjiż quddiemu. Sa fl-aħħar qalulu li wasal għal fejn kien imsejjaħ. Sab li kienet art ħiemda u maħruqa bix-xemx, art ta' kobor bla tarf. F'dik l-art żmien ilu mijiet ta' żgħażaġħ bħalu kienu tqabdu u ħallew ħajjithom. X'kien sejjer isir issa minnu?

Wasal l-ewwel jum tat-taqbida; ġera ġo widien, stkenn wara hitan, tala' ma' muntanji stahba ġo gherien. Kemm il-darba ra l-mewt ma' ġenbu u kemm il-darba hēlisha bis-sliema. Izda darba waħida kien fil-ġhaxija, fil-waqt li kien qiegħed jixref bil-ġhaqal minn wara blata biex jistharreġ iċ-ċaqliq tal-ġhadu, minn fuq ġholja quddiemu, tiġi balla, tispara, u tinfetaħ biħal stilla ġo wiċċu.

* * *

Meta ġie f'sessih sab ruħu ġo sptar fuq sodda nadifa u ċkejna. Ma' ġenbu lemaħ il-wiċċ twajjeb ta' soru li kien qiegħed jidħaklu bil-flewwa. Kif int issa?—staqsietu s-soru kollha mħabba; izda ż-żagħżuġ ma weġibx ġhax wiċċu kien ġhadu marsus ġol-faxxi. Il-jum li fih t-tabib hēlsu minn kull xkiel u qallu li ma jdumx ma jkun id-dar imlielu qalbu bil-hena. Izda ftit wara ra wċuħ jieqfu quddiemu, jiskantaw, jaħharbu bil-ġirja u u jpespsu xi haġa bejniethom. Hu kien ġhadu ma jistax jifhem. U wasal il-jum mixtieq li fih raġa' ra 'l pajjiżu. Huwa ġera ġħal wara l-bieb tad-dar u hābbat bis-saħħa. Il-bieb infetaħ. Kienet ommu. Iz-żagħżuġ jġri biex iġħannaqha u jbusha. Din tieqaf tħares lejħ mibluħa, tġħajjat ġħajta kbira u mbagħħad tin-xeħet il-art mitlufa. Hawnhekk hēsieb tal-biża' jixġhel bħal berqa ġo moħħu. Huwa jitla bla nifs it-taraġ tad-dar, jiftaħ il-bibien tal-kmamar u jġri ġħal quddiem mera kbira li kellhom f'waħida minnhom Hawnhekk huwa wkoll iġħajjat ġħajta kbira. Issa kien fehem kollox. Id-dehra ta' wiċċu mħassar u msewwi minn id it-tobba kienet tqazzeż u tbażza'; huwa kien jixbah aktar lill-bhejjem milli lill-bnedmin. Huwa kien sar l-ġħaġeb, il mostru ta pajjiżu. Dak il-ħin sewwa sama' ġħajjat qawwi ġej minn barra: kienet il-folla tiġri mat-trieqat ferħana ġħaliex pajjiżu kien sar imperu. U ried kieku johroġ barra, jerġa jithallat mal-folla u jisħet quddiem kullhadd il-ġwerra u l-bnedmin li hōlquha. Jisħet lil dawk il-ħarbiexa tal-pinna li taħt l-isem ta' patrijottizmu jixħtu mijiet ta' żġħażagħ fir-rwiefen tal-mewt u ta' dwejjaq ġħal dejjem. Imma kien jaħ kemm hu qalil teħodha kontra taġħlim u drawwiet qodma fid-dinja. Fuq kollox huwa kien bniedem wieħed u l-bnedmin kienu haħna. Huma setġħu jsejħulu vili, ipokrita, egoista u mitt isem ieħor li taf toħloq ir-raġuni maġħtuba tal-bniedem; huwa ma setax iġħid hēlif kelma waħida: ajma! Huma kellhom ir-raġunijiet tal-filosofi u l-kliem sabiħ tal-poeti: huwa ma setax juri hēlif it-tbatija tieġħu. Dak il-ħin ftakar fit-tfaħja samranija tieġħu u raha miexja mistrieħa ma' dirġħajn ta' tfajjel mitlufa f'taħdita sabiħa ta' mħabba. X'kien ġħad fadallu jaġħmel izjed fid-dinja? Xejn hēlif joqġħod fis-

skiet ta' kamartu jgarrab salibu bis-sabar. Huwa kien ghen biex jitwaqqaf imperu imma kien qered l-imperu ta' hajtu, l-imperu ta' zghozitu bis-seher u l-gmiel kollu li hemm f'din il-kelma; kien nizel minn fuq it-tron ta' sbuhija u tjassar minn rajh g'ewwa fiabs ta' tbatija u dwejjajq ghal dejjem.

Izda ghaliex ma kellux imut huwa fil-gwerra? Kieku bhil issa x-xbiha tieghu qiegħida fil-gazzetti u ismu mnizzel ma' dawk ta'-qalbenin. Izda dak li ma sarx dak inhar jista' jsir issa; ghall-hsieb tal-mewt il-wicċ taż-żagħżuġh jithenna. Dik it-tieqa miftuħa li tagħti għat-triq kienet tista' taqdih wisq tajjeb; isfel kien hemm dalma u fiemda. Jinxeħet minn hemm, jintelaq go dak il-beraħ sewdieni u jistrieħ għal dejjem! U diġa kien għamel l-ewwel pass. Izda dak il-hin id-demmm ta' zghozitu qajjem bhil rewwixta kontra tieghu. Huwa kien għadu jiftakar, kien għadu jixtieq, kien għadu jħobb u dawn it-tliet setgħat tar-ruħ fiasshom jorbtuh bhil seher mal-fajja. Kien jinħtieg li huwa jgħix. Iva jgħix bit-tifkira ta' dak kollu sabiħ li għadda minn fuqu, bid-dehra ta' l-uċuħ maħbuba li fiabb. Huwa kien wiret ruħ kbira wisq u sabiħa biex ineħħi hajtu b'idejh.

Sadattant il-lejl kien daħal gmielu u kollox madwaru nsatar fid-dlam u fis-skiet. Iz-żagħżuġh, bla ma jaf x'għandu jagħmel, fetaħ kexxun ċkejken ġibed minnu żewġ medalji, waħida tad-deheb u l-oħra fal-fidda u hemiżhom fuq sidru. Dawk kienu l-ħlas tas-sagrifiċċju tieghu. Izda hu kien għadu fid-dinja u d-dinja kienet għadha temmen fihom. Bihom fuq sidru ż-żagħżuġh beda jimxi minn naħa għal oħra tal-kamra; ħa gost iħosshom idoqqu fuq sidru. Sakemm riġtejh ma felħux iżjed u fuq fuqbejh fiass toqol ta' għejja kbira. Iz-żagħżuġh nxeħet fuq is-sodda u ma tħarrikkx iżjed.

Iz-żagħżuġh mostru bennej ta' l-imperu kien rieqed!

Għawdex

GORĠ PISANI